

คลินิก กฎหมาย

สำนักงานกฎหมายและระเบียบ
กรมทรัพยากรธรณี

กฎหมายที่กรมทรัพยากรธรณีรับผิดชอบมีทั้งหมด 9 ฉบับ ซึ่งในการดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติที่เกี่ยวข้องต้องทำความเข้าใจให้ถ่องแท้ และสามารถนำไปปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายได้ นอกจากนี้ยังต้องทำความเข้าใจ และปฏิบัติตามกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย แต่เนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติทั้งในส่วนกลางและในสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดส่วนใหญ่ไม่ได้ศึกษาในด้านกฎหมายมาก่อน ทำให้เกิดปัญหาในการทำความเข้าใจ และการนำไปปฏิบัติให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย กรมทรัพยากรธรณีได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหา จึงได้มีการจัดอบรมหลักสูตร “กฎหมายที่กรมทรัพยากรธรณีรับผิดชอบ” ขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2541 ให้แก่ข้าราชการของกรมทรัพยากรธรณี โดยมีนิติกรกรมทรัพยากรธรณีเป็นวิทยากร และได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากกองการเจ้าหน้าที่ทั้งด้านการจัดการ และงบประมาณค่าใช้จ่ายทั้งหมด ประสบผลสำเร็จเกินความคาดหวัง เพราะมีผู้ให้ความสนใจและตั้งคำถามจนตอบคำถามไม่ทันในระยะเวลาอบรม ทำให้

สำนักงานกฎหมายและระเบียบยังมีภาระติดพันในเรื่องการตอบข้อซักถาม จึงเห็นควรที่จะมีการสื่อสารต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง และประชาชนที่มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรธรณีของท้องถิ่น ในการทำความเข้าใจการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด โดยการเปิด “คลินิกกฎหมาย” ขึ้นในวารสารข่าวสารการธรณีฉบับนี้ ตอบข้อซักถามกฎหมายเป็นวาระแรก สำหรับวาระต่อ ๆ ไป นิติกรของกรมก็ยังคงมีภาระผูกพันที่จะต้องให้ข้อมูลสาระน่ารู้ด้านกฎหมาย และเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกวารสารข่าวสารการธรณีต่อไป

ตอบข้อซักถามตามกฎหมายแร่

ถาม 1. การที่ผู้ถือประทานบัตรไม่ทำเหมืองโดยระยะเวลาผ่านมา 4 เดือนแล้ว ทรัพยากรธรณีประจำท้องที่ได้มีหนังสือแจ้งผู้ถือประทานบัตรว่าหากไม่พร้อมที่จะเปิดการทำเหมือง ก็ให้ยื่นคำขอยุติการทำเหมืองภายใน 20 วัน นับแต่วันได้รับหนังสือ ซึ่งการส่งหนังสือได้ปฏิบัติตามมาตรา 9 ผู้ถือประทานบัตรได้รับหนังสือแจ้งก็ยังไม่เพิกเฉย ขอทราบว่า จะดำเนินการเพิกถอนประทานบัตรตามมาตรา 138 ทวิ จะได้หรือไม่ (ทั้ง ๆ ที่เวลาที่เหลือ 8 เดือนยังมีเวลาเหลือเพียงพอที่จะทำการเกิน 120 วัน) เหตุที่ไม่รอให้ครบ

120 วัน ในทุกระยะ 12 เดือน ไม่ต้องการให้ถึงขั้นร้องทุกข์
ต่อพนักงานสอบสวน

ตอบ การไม่สามารถทำเหมืองให้เป็นไปตามมาตรา 60
อันเป็นเหตุให้ถูกเพิกถอนประทานบัตรได้ตามมาตรา 138
ทวิ นั้น จะต้องปรากฏข้อเท็จจริงสองประการ ดังนี้

ก. ผู้ถือประทานบัตรไม่สามารถทำเหมืองโดยมีคน
งานในการทำเหมือง (คำนวณเป็นเนืองงาน) และมีระยะ
เวลาทำการ (คำนวณเป็นวันทำการไม่น้อยกว่า 120 วัน)
ได้ครบถ้วนตามเงื่อนไขดังกล่าวในแต่ละรอบระยะเวลา 12
เดือน (หรือ 1 ปี ตามปฏิทิน)

ข. มีการลงโทษปรับผู้ถือประทานบัตรในข้อหาไม่ทำ
เหมืองให้ครบถ้วนตามเงื่อนไขดังกล่าวตามมาตรา 138 ทวิ
แล้ว ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเปรียบเทียบปรับได้
ตามมาตรา 153 โดยไม่ต้องร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน

ตามข้อเท็จจริง เมื่อปรากฏว่าระยะเวลาในรอบ 12
เดือนได้ล่วงพ้นมาเพียง 4 เดือน ยังมีระยะเวลา 8 เดือน (หรือ
240 วันโดยประมาณ) ที่ผู้ถือประทานบัตรจะสามารถทำ
เหมืองให้ครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ของมาตรา 60 ได้ จึงยัง
ไม่อาจถือได้ว่าผู้ถือประทานบัตรไม่ปฏิบัติตามมาตรา 60
กรณีจึงยังไม่เป็นความผิด ไม่สามารถจะลงโทษปรับตาม
มาตรา 138 ทวิ ได้ ดังนั้น เมื่อไม่สามารถลงโทษปรับผู้ถือ
ประทานบัตรจึงไม่สามารถเพิกถอนประทานบัตรดังกล่าวได้
ส่วนการขอหยุดการทำเหมืองตามมาตรา 61 เป็นสิทธิของ

ผู้ถือประทานบัตร การที่ผู้ถือประทานบัตรไม่ขอหยุดการ
ทำเหมืองตามหนังสือแจ้งของพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ใช่เป็น
เหตุโดยตรงที่จะเพิกถอนประทานบัตร การจะเพิกถอนได้
หรือไม่ต้องพิจารณาตาม ก. และ ข. เป็นหลักดังกล่าวแล้ว

ถาม 2. ผู้ถือประทานบัตรไม่มาทำการเปรียบเทียบปรับ
ตามมาตรา 138 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510
เมื่อคดีขาดอายุความตามประมวลกฎหมายอาญา จะ
เพิกถอนประทานบัตรได้หรือไม่ (เหตุที่ว่าการเพิกถอน
ประทานบัตรเพราะผู้ถือประทานบัตรไม่ยอมเวนคืน)

ตอบ ข้อนี้เช่นเดียวกับข้อ 1. เมื่อมิได้ทำการลงโทษปรับ
(โดยการเปรียบเทียบ) จนคดีขาดอายุความ กรณีดังกล่าว
จะเปรียบเทียบปรับไม่ได้อีกแล้ว เมื่อไม่มีการเปรียบเทียบ
ก่อน ก็จะดำเนินการเพิกถอนประทานบัตรไม่ได้ ส่วนกรณี

การเวนคืนประตอานบัตรนั้นเป็นสิทธิของผู้ถือประตอานบัตร การที่ผู้ถือประตอานบัตรไม่ยอมเวนคืน พระราชบัญญัติแ่ พ.ศ. 2510 หาได้บัญญัติให้เป็นเหตุเพิกถอนด้วยไม

การขาดอายุความดังกล่าวเป็นผลให้ไม่สามารถดำเนินคดีเฉพาะความผิดในรอบปีที่ผ่านมาเท่านั้น ส่วนในรอบปีต่อไป หากกระทำผิดอีกยังสามารถลงโทษได้

ถาม 3. การขนมูลดินทรายออกนอกเขตประตอานบัตรโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งผิดตามมาตรา 74 และได้ทำการเปรียบเทียบปรับตามมาตรา 138 แล้ว สำหรับของกลางไม่มีแต่พอรู้ปริมาณที่ขนออกไป (ผู้ถือประตอานบัตรรับสารภาพ และจากการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่) จะดำเนินการต่อไปอย่างไร

ตอบ มูลดินทรายมิได้เป็นของกลางที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะทำการยึดหรืออายัดได้ตามมาตรา 15 ทวิ จึงไม่ต้องดำเนินการเกี่ยวกับของกลาง เมื่อเปรียบเทียบปรับแล้ว ก็รายงานการเปรียบเทียบให้กรมทรัพยากรธรณีทราบ และหากมีขุมเหมืองอันเกิดจากการขนมูลดินทรายออก ให้

พิจารณาสั่งการตามมาตรา 72 ตามที่เห็นสมควร

ถาม 4. ถ้าผู้รับใบอนุญาตแต่งแร่ตาย ในขณะที่ใบอนุญาตแต่งแร่ยังมีอายุอยู่ จะมีผลประการใด ใบอนุญาตสิ้นอายุหรือไม่ ด้วยกฎหมายข้อใด

ตอบ สิทธิที่ได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัติแ่ พ.ศ. 2510 ไต่ ๆ ไม่ว่าอาชญาบัตร ประตอานบัตร หรือใบอนุญาตเป็นสิทธิเฉพาะตัว หากพระราชบัญญัติแ่ พ.ศ. 2510 ประสงค์จะให้สิทธินั้นดำรงอยู่ต่อไปในลักษณะใด ๆ แม้ผู้ถือสิทธิจะตาย พระราชบัญญัติแ่ พ.ศ. 2510 ก็บัญญัติไว้โดยเฉพาะ เช่น ให้ทายาทยื่นคำขอรับโอนสิทธิทดทด กรณีผู้ถือประตอานบัตรตายตามมาตรา 81 หรือกรณีผู้ถือใบอนุญาตซื้อแร่ตายตามมาตรา 97 เป็นต้น ดังนั้น ในกรณีผู้ถือสิทธิเช่นผู้ถือใบอนุญาตแต่งแร่ตายพระราชบัญญัติแ่ พ.ศ. 2510 มิได้บัญญัติให้ทายาทยื่นคำขอรับโอนสิทธินั้นไว้ กรณีจึงต้องถือว่าไม่มีผู้ใดสามารถอ้างสิทธิตามใบอนุญาตนั้นแต่งแร่ต่อไปได้อีก และถือได้ว่าใบอนุญาตนั้นสิ้นอายุไปโดยปริยายทั้งนี้

ตามนัยมาตรา 114 แห่งพระราชบัญญัติแ่ พ.ศ. 2510 ประกอบมาตรา 15 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ถาม 5. มีผู้ขอรับอนุญาตนำโลหะดิบุกเข้าในราชอาณาจักร จะต้องชักตัวอย่างแร่มาวิเคราะห์หรือไม่ จะชักตัวอย่างอย่างไร เพราะแร่มาเป็นแท่งโลหะหรือจะต้องปฏิบัติอย่างไร

ตอบ การชักตัวอย่างแร่ที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรโดยเฉพาะแร่ดิบุกนั้น ตามระเบียบกรมทรัพยากรธรณีว่าด้วยการขอรับอนุญาตนำเข้าและส่งออกนอกราชอาณาจักร พ.ศ. 2531 กำหนดให้ชักตัวอย่างเฉพาะแร่ดิบุกที่อยู่ในสภาพสินแร่เท่านั้น ไม่รวมถึงแร่ดิบุกในสภาพโลหะ

ถาม 6. กรณีทรัพยากรธรณีประจำท้องที่สั่งให้หยุดการทำเหมืองตามมาตรา 71 ในช่วงที่สั่งให้หยุดการทำเหมืองนั้น จะต้องยื่นรายงาน ทธ.40 หรือไม่

ตอบ รายงานตาม ทธ.40 เป็นรายงานการทำเหมืองตามประตอานบัตรที่มีการเปิดการตามปกติที่ผู้ถือประตอานบัตรมีหน้าที่จะต้องทำให้ครบถ้วนตามมาตรา 60 ทั้งนี้ เพื่อทราบปริมาณงานและระยะเวลาที่ได้กระทำไปในแต่ละรอบ 12 เดือน ดังนั้นในกรณีที่ได้รับอนุญาตให้หยุดการทำเหมืองตามมาตรา 61 หรือกรณีถูกสั่งให้หยุดการทำเหมืองตามมาตรา 71 ผู้ถือประตอานบัตรย่อมไม่มีหน้าที่ที่จะต้องทำเหมืองในช่วงที่ขอหยุดหรือถูกสั่งให้หยุดการทำเหมือง เมื่อไม่มีการทำเหมืองกรณีจึงไม่ต้องทำรายงานการทำเหมือง (ทธ.40) ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 28 (พ.ศ. 2517) แต่อย่างใด แต่ในช่วงดังกล่าวผู้ถือ

ประธานบัตรจะต้องกรอกรายการ
หมายเหตุไว้ในแบบพิมพ์บัญชี
กรรมการที่กรมทรัพยากรธรณีกำหนด
ไว้เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจ
สอบได้ด้วย

ถาม 7. กรณีที่ทราบว่าผู้ถือ
ประธานบัตรถูกศาลชั้นต้นพิพากษา
ให้เป็นบุคคลล้มละลายเจ้าหน้าที่จะ
ดำเนินการอย่างไรเกี่ยวกับ

7.1 หากไม่ทราบว่าศาล
จังหวัดใดพิพากษา จะขอคัดคำ
พิพากษาจากที่ใด

7.2 การดำเนินเรื่อง
ประธานบัตรสิ้นอายุ จะต้องรอ
จนกว่าคดีจะถึงที่สุดหรือไม่

7.3 แร่คงเหลือตาม ทธ.40
เจ้าหน้าที่จะดำเนินการอย่างไร

ตอบ ในกรณีทราบว่าผู้ถือ
ประธานบัตรถูกศาลพิพากษาให้
ล้มละลาย สามารถตรวจสอบราย
ละเอียดการล้มละลายได้จากกรม
บังคับคดี หรือสาขาของกรมบังคับคดี
ประจำจังหวัดหรือศาลนั้น ๆ ได้ ส่วน
การดำเนินการเรื่องประธานบัตรสิ้น
อายุตามมาตรา 82 และมาตรา 83
ประกอบมาตรา 88 แห่งพระราช-
บัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 นั้น จะต้อง
ได้ความว่าคดีถึงที่สุดแล้วด้วย
สำหรับแร่คงเหลือนั้น เนื่องจากแร่
ดังกล่าว เป็นทรัพย์สินของผู้ถือ
ประธานบัตร เมื่อผู้ถือประธานบัตร
ถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ตามกฎหมาย
ล้มละลายแล้ว แร่หรือทรัพย์สิน
ดังกล่าวก็จะตกอยู่ภายใต้อำนาจของ
เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการจัด
เก็บรวบรวม จำหน่าย หรือกระทำ
การอื่นที่จำเป็นโดยลูกหนี้คือผู้ถือ
ประธานบัตรมีหน้าที่จะต้องส่งมอบ
ให้แก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ด้วย

ทั้งนี้ ตามนัยมาตรา 22 23 และมาตรา
24 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.
2483 ดังนั้น แร่คงเหลือดังกล่าวจึง
เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานพิทักษ์
ทรัพย์ที่จะต้องติดต่อเพื่อขอ
ครอบครองเป็นกรณีพิเศษพร้อมกับ
ชำระค่าภาคหลวงแร่ตามบทบัญญัติ
ของพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510
ต่อไป

ถาม 8. ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าฝ่าย
ทรัพยากรธรณีต้องทำบัตรพนักงาน
เจ้าหน้าที่โรงงานหรือไม่ ถ้าต้องทำ
ทำได้ที่ใด และต้องทำบัตรช่วงนี้หรือ
รอคำสั่งจากอธิบดีกรมทรัพยากร
ธรณีก่อน

ตอบ ตามมาตรา 44 แห่งพระราช-
บัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 บัญญัติ
ไว้ว่า ในการปฏิบัติหน้าที่พนักงาน
เจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัว
เมื่อผู้เกี่ยวข้องร้องขอ ดังนั้น การจะ
ต้องทำบัตรประจำตัวพนักงาน
เจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติโรงงาน
พ.ศ. 2535 หรือไม่ จึงขึ้นอยู่กับความ
จำเป็นและข้อเท็จจริงว่าพนักงาน
เจ้าหน้าที่ผู้นั้นมีโอกาสที่จะต้อง
ปฏิบัติหน้าที่อันอาจถูกร้องขอให้

แสดงบัตรหรือไม่ เพียงใด หากมี
โอกาสที่จะต้องทำหน้านั้นนั้นมากและ
บ่อยก็ควรทำไว้ แต่หากไม่มีโอกาส
เช่นนั้น ก็ไม่จำเป็นต้องทำ แต่
อย่างไรก็ตามหากพนักงานเจ้าหน้าที่
ผู้ใดจะทำได้ก็จะเป็นการเตรียมพร้อม
ที่ดี เพื่อมีโอกาสปฏิบัติหน้าที่และถูก
ร้องขอให้แสดงบัตร การขอมิบัตร
สามารถขอได้ที่กองนิติการ กรม
โรงงานอุตสาหกรรม ข้อสำคัญท่าน
จะต้องตรวจสอบก่อนว่า ตำแหน่ง
ของท่านได้รับแต่งตั้งให้เป็นพนักงาน
เจ้าหน้าที่แล้วหรือไม่ โดยตรวจสอบ
ได้จากคำสั่ง ออก ที่ 408/2536 ลงวันที่
24 พฤศจิกายน 2536 ที่ 71/2538 ลง
วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2538 และที่ 158/
2539 ลงวันที่ 7 มิถุนายน 2539

ถาม 9. นายช่างรังวัดเมื่อไปปฏิบัติ
หน้าที่หัวหน้าฝ่ายทรัพยากรธรณี
สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดจะเป็น
พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราช-
บัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 หรือไม่
ถ้าไม่เป็นเมื่อมีคำสั่งมอบหมายให้
ปฏิบัติหน้าที่ทรัพยากรธรณีประจำ
ท้องที่แล้วจะเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่
หรือไม่ เป็นไปได้หรือไม่ที่จะมีการ

แต่งตั้งให้ช่างรังวัดเป็นพนักงาน
เจ้าหน้าที่พระราชบัญญัติโรงงาน

ตอบ นายช่างรังวัดในฐานะหัวหน้า
ฝ่ายทรัพยากรธรณี ไม่เป็นพนักงาน
เจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติโรงงาน
พ.ศ. 2535 แต่หากได้รับแต่งตั้งให้
เป็นทรัพยากรธรณีประจำท้องที่ จะ
เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย
ดังกล่าวด้วย ตามนัยคำสั่ง ออก ที่ 71/
2538 ลงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2538
และที่ 158/2539 ลงวันที่ 7 มิถุนายน
2539

ถาม 10. นายกองค์การบริหารส่วน
จังหวัดที่เคยยื่นคำขอหรือกำลังจะขอ
ตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510
จะมีสิทธิหรือไม่ ถ้ามีต้องขออนุญาต
จากใคร รวมทั้งประธานองค์การ
บริหารส่วนตำบลหรือสมาชิกองค์การ
บริหารส่วนตำบลด้วย

ตอบ มีสิทธิขอได้ ไม่ต้องห้ามแต่
อย่างไร

ตอบข้อซักถามตามกฎหมาย น้ำบาดาล

ถาม 11. การนำน้ำบาดาลจากระบบ
ประปาบาดาลไปบรรจุขวดขายเป็น
น้ำดื่ม จะต้องเสียค่าใช้น้ำบาดาล
หรือไม่

ตอบ ถ้าเป็นน้ำบาดาลจากระบบ
ประปาชนบทที่ส่วนราชการดำเนิน
การก่อสร้างให้ตามระเบียบสำนัก
นายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหาร
กิจการและการบำรุงรักษาระบบ
ประปาชนบท พ.ศ. 2535 ซึ่งได้มีคณะ
กรรมการบริหารกิจการ และบำรุง
รักษาระบบประปาเป็นผู้กำหนดค่าใช้
น้ำ ดังนั้น การนำน้ำบาดาลจาก
ระบบประปาไปบรรจุขวดขายเป็นน้ำ
ดื่ม ผู้ใช้ก็ต้องจ่ายค่าใช้น้ำตามที่
คณะกรรมการฯ จัดเก็บอยู่แล้ว

ถาม 12. การระบุชื่อในใบอนุญาต
เป็นกลุ่มบุคคลเช่นกลุ่มผู้ใช้น้ำระบุชื่อ
(1. นาย ก. 2. นาย ข.) ในใบอนุญาต
จะให้ใส่ชื่อใคร

ตอบ การออกใบอนุญาตประกอบ
กิจการน้ำบาดาลให้แก่ผู้ขอตามนัย
มาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติน้ำ
บาดาล พ.ศ. 2520 นั้น ผู้รับใบ
อนุญาตจะมีทั้งสิทธิ หน้าที่ และ
ความรับผิดชอบต่าง ๆ ตามที่
กฎหมายบัญญัติไว้ ดังนั้น ผู้ขอจะ
ต้องมีสถานภาพเป็นบุคคล คือ ต้อง
เป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลตาม
นัยแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์ จึงจะมีสิทธิ หน้าที่ และ
ความรับผิดชอบตามกฎหมายได้

กรณีตามคำถามผู้ยื่นคำขอเป็น
คณะบุคคล (1. นาย ก. และ 2. นาย
ข.) ซึ่งไม่ปรากฏว่าได้จดทะเบียนเป็น
นิติบุคคล ดังนั้น การออกใบอนุญาต
ให้ระบุชื่อตัวแทนของคณะบุคคล
โดยความตกลงกันของคณะบุคคล
ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา คือ นาย ก. หรือ
นาย ข. เพียงคนเดียวในใบอนุญาต

ถาม 13. การเรียกเก็บค่าธรรมเนียม
คำขอเจาะ คำขอใช้ เรียกเก็บฉบับละ

10 บาท ส่วนการเก็บค่าธรรมเนียมใบอนุญาตเจาะ ใบอนุญาตใช้น้ำ จะให้เรียกเก็บพร้อมกับการเรียกเก็บค่า ค่าขอโดยออกใบเสร็จรับเงินฉบับเดียวกันได้หรือไม่

ตอบ เนื่องจากกฎหมายน้ำบาดาลไม่ได้กำหนดให้เรียกเก็บ ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตประกอบกิจการน้ำบาดาล ล่วงหน้าพร้อมกับค่าขอ หรือการคืนค่าธรรมเนียมใบ อนุญาตไว้เหมือนกับกฎหมายแร่ ดังนั้นค่าธรรมเนียมใบ อนุญาตจึงต้องเรียกเก็บเมื่อพิจารณาออกใบอนุญาตแล้ว เสร็จ

ถาม 14. การเก็บค่าวิเคราะห์น้ำเพื่ออุปโภคบริโภค ไม่ควร จัดเก็บได้หรือไม่ เพราะในภาคอีสานชาวบ้านว่าแพงเกินไป

ตอบ ไม่ได้ เนื่องจากกฎหมายน้ำบาดาลมีวัตถุประสงค์ใน การป้องกันด้านสาธารณสุข และการป้องกันในเรื่อง สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ จึงได้มีประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2521) ออกตามความในพระราชบัญญัติ น้ำบาดาล พ.ศ. 2520 เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และมาตรการ ในทางวิชาการสำหรับการป้องกันด้านสาธารณสุข และ การป้องกันในเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ข้อ 2 กำหนดให้ น้ำบาดาลที่จะนำไปใช้บริโภคต้องผ่านการวิเคราะห์ คุณสมบัติจากกรมทรัพยากรธรณี หรือสถาบันอื่นที่กรม ทรัพยากรธรณีเห็นชอบก่อน และค่าวิเคราะห์ตัวอย่างน้ำ ตัวอย่างละ 1,200 บาท ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520 ซึ่งเป็นอัตราเดียวกันทั่วประเทศ

ถาม 15. วิศวกรเปลี่ยนตำแหน่งเป็นวิศวกรตรวจโรงงาน เจ้าหน้าที่บริหารงานการอุตสาหกรรมเปลี่ยนเป็นเจ้าหน้าที่ ตรวจโรงงาน ตำแหน่งวิศวกรตรวจโรงงาน และเจ้าหน้าที่ ตรวจโรงงาน เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ น้ำบาดาล พ.ศ. 2520 หรือไม่

ตอบ กระทรวงอุตสาหกรรม ได้มีคำสั่ง ที่ 401/2537 ลงวัน ที่ 11 ตุลาคม 2537 ที่ 171/2539 ลงวันที่ 14 มิถุนายน 2539 และที่ 314/2539 ลงวันที่ 27 กันยายน 2539 แต่งตั้งให้ผู้ ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ในสังกัดสำนักงานอุตสาหกรรม จังหวัดเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ น้ำ บาดาล พ.ศ. 2520 ไว้แล้ว หากเป็นตำแหน่งอื่นในสังกัด สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด นอกเหนือจากคำสั่งดังกล่าว ไม่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520 แต่อย่างใด

ถาม 16. การต่ออายุใบอนุญาตเจาะน้ำบาดาลโดยอ้าง

เหตุผลว่ายังไม่ได้เจาะ ทำได้หรือไม่ หากทำได้ จะต่ออายุ ได้กี่ครั้ง (ด้านหลังมีรายการต่ออายุได้ครั้งเดียว)

ตอบ การขอต่ออายุใบอนุญาตเจาะน้ำบาดาลสามารถ กระทำได้ตามนัยมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520 ประกอบกฎกระทรวง ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2521) ออกตามความในพระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520 ซึ่ง จะต่อกี่ครั้งก็ได้ ขึ้นอยู่กับเหตุผลและความจำเป็นในการ ขอต่อ

ถาม 17. มีผู้ประกอบการขอใช้น้ำบาดาลและเจ้าหน้าที่ ออกใบอนุญาตแล้ว แต่มีได้มาชำระค่าใช้น้ำเลย เจ้าหน้าที่แจ้งให้ผู้ประกอบการมาชำระภายใน 30 วันแล้ว ยังไม่มาชำระ เจ้าหน้าที่จะดำเนินการแจ้งพนักงาน สอบสวนได้เลยหรือไม่ วิธีปฏิบัติอย่างไร

ตอบ กรณีนี้ไม่อาจแจ้งพนักงานสอบสวนได้ เพราะมิใช่ กรณีความผิดทางอาญา ถ้าเลยกำหนด 30 วันแล้ว ประมาณ 10 วัน ให้ทำหนังสือทวงถามให้ชำระพร้อมแจ้งค่าใช้น้ำ บาดาลในอัตราลูกบาศก์เมตรละ 7 บาท (ซึ่งคำนวณอัตรา ลดหย่อนตามสิทธิ (ถ้ามี) เรียบร้อยแล้ว) และกำหนดให้มา ชำระภายใน 20 วัน หากพ้นกำหนดแล้วยังไม่มาชำระ ให้ รายงานเรื่องไปกรมทรัพยากรธรณีเพื่อดำเนินการฟ้องคดี ทางแพ่ง บังคับให้ชดใช้ค่าใช้น้ำบาดาลต่อไป

ถาม 18. ผู้ประกอบการขอใช้น้ำแต่ไม่มารับใบอนุญาต หากแจ้งให้เขามารับใบอนุญาต และมารับแล้ว เจ้าหน้าที่ จะคิดค่าใช้น้ำตั้งแต่เมื่อไร และถ้าหากผู้ขอไม่มารับใบ อนุญาต จะดำเนินการอย่างไร

ตอบ จากข้อถามสรุปว่า ใบอนุญาตใช้น้ำบาดาลที่ได้ ออก ไปตามคำขอ และได้แจ้งให้ผู้ขอไปรับใบอนุญาตแล้ว แต่ผู้ ขอไม่ไปรับนั้น จะมีผลผูกพันผู้ขอได้หรือไม่ และจะคิดค่า ใช้น้ำบาดาลอย่างไร มีประเด็นพิจารณาแยกเป็น 2 กรณี ดังนี้

1) กรณีที่ผู้ขอได้ยื่นคำขอตามบทเฉพาะกาล ตาม นัยมาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520 แล้ว ซึ่งผู้ขอสามารถใช้น้ำบาดาลไปพลางก่อนได้ จนกว่าผู้ออก ใบอนุญาตจะสั่งไม่ออกใบอนุญาตให้ตามคำขอ

กรณีนี้หากได้มีหนังสือแจ้งเตือนเพื่อให้ผู้ยื่นคำขอ ดังกล่าวมารับใบอนุญาตที่ได้ออกให้แล้ว ถือได้ว่าเป็นการ แจ้งให้ผู้ขอสามารถกระทำการใช้น้ำบาดาลต่อไปได้ แต่ กรณีที่ผู้ขอยังไม่ยอมรับหรือไม่มารับไป โดยไม่มีข้อโต้แย้ง จากผู้ขอว่าเลิกใช้น้ำบาดาลแล้วนั้น เท่ากับว่าผู้ขอยังใช้น้ำ

บาดาลอยู่จึงต้องถือว่าใบอนุญาตดังกล่าวมีผลใช้ยืนยันต่อผู้ยื่นคำขอตั้งแต่วันที่ผู้นั้นได้รับแจ้งเป็นต้นไปตามนัยมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ขั้นตอนต่อไปให้ส่งใบอนุญาตให้แก่ผู้ขอทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ พร้อมทั้งแจ้งให้ชำระค่าธรรมเนียมใบอนุญาต และค่าใช้น้ำบาดาล โดยคิดค่าใช้น้ำบาดาลนับแต่วันที่ผู้ขอได้รับแจ้งให้มารับใบอนุญาตครั้งแรก

2) กรณีที่ผู้ขอมิได้ยื่นคำขอภายในระยะที่กำหนดตามบทเฉพาะกาล ตามนัยมาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520 กล่าวคือ มิได้ยื่นคำขอภายใน 120 วัน นับแต่วันที่ได้มีประกาศกำหนดเขตน้ำบาดาล ผู้ขอไม่มีสิทธิประกอบกิจการน้ำบาดาลไปพลางก่อนได้ จนกว่าผู้ออกใบอนุญาตจะได้ออกใบอนุญาตให้ตามคำขอ และผู้ขอได้รับใบอนุญาตแล้ว ตามนัยมาตรา 16 และมาตรา 25 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520 หากผู้ขอ ยังไม่ได้รับใบอนุญาตใช้น้ำบาดาล ผู้ขอก็ยังไม่มีการหรือข้อผูกพันที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ขั้นตอนต่อไปควรไปตรวจสอบว่าผู้ขอได้ประกอบกิจการน้ำบาดาลอยู่หรือไม่ และดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

ถาม 19. ในกรณีที่อุตสาหกรรมจังหวัด ซึ่งเป็นพนักงานน้ำบาดาลประจำท้องที่ตามที่อธิบดีมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่แทน ไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ และมอบหมายให้ผู้รักษาราชการแทนเป็นพนักงานน้ำบาดาลประจำท้องที่จะกระทำหรือไม่ หรือต้องขอให้อธิบดีมอบหมายก่อนจึงจะปฏิบัติหน้าที่แทนได้ และหากจะใช้โดยวิธีออกเป็นคำสั่งสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดมอบหมายให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งปฏิบัติหน้าที่พนักงานน้ำบาดาลประจำท้องที่แทนจะถูกต้องหรือไม่ อย่างไร

ตอบ ถ้าอธิบดีมอบหมายให้อุตสาหกรรมจังหวัดใดเป็นพนักงานน้ำบาดาลประจำท้องที่ และถ้าอุตสาหกรรมจังหวัดนั้นไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ผู้ใดเป็นผู้รักษาราชการแทนอุตสาหกรรมจังหวัด ก็สามารถปฏิบัติหน้าที่เป็นพนักงานน้ำบาดาลประจำท้องที่เขตน้ำบาดาลนั้น ๆ ได้ทันที ทั้งนี้ตามนัยมาตรา 48 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534

ถาม 20. การชำระเงินค่าใช้น้ำบาดาลประจำงวด ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2540) ระบุไว้ให้ผู้รับใบอนุญาตใช้น้ำบาดาล ต้องชำระค่าใช้น้ำบาดาลเป็นเงินสดหรือเช็ค

ขีดคร่อม ส่งจ่ายกรมสรรพากรกรณี หรือชำระส่งทางไปรษณีย์ โดยข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้รับใบอนุญาตใช้น้ำบาดาลได้ชำระเงินค่าใช้น้ำบาดาลเป็นเช็คส่งทางไปรษณีย์ภายในกำหนดระยะเวลาแต่ผิดเงื่อนไขการส่งจ่ายคือ จ่ายให้แก่อุตสาหกรรมจังหวัด เจ้าหน้าที่จึงแจ้งให้นำเช็คไปแก้ไข ปรากฏว่า กว่าจะแก้ไขให้ถูกต้องเกินกำหนดเวลาชำระงวดนั้น ๆ แล้ว เช่นนี้จะเรียกเก็บค่าใช้น้ำในอัตรา 2 เท่าของค่าใช้น้ำบาดาลที่เรียกเก็บได้หรือไม่ และอีกกรณีหนึ่งส่งจ่ายกรมสรรพากร แต่คลังจังหวัดไม่รับ ต้องให้ส่งจ่ายกระทรวงการคลังเท่านั้น ดังนั้น กว่าจะเจ้าหน้าที่จะได้รับเช็คคืนเพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตใช้น้ำแก้ไขก็ล่วงเลยระยะเวลาในงวดนั้น ๆ แล้วเช่นกัน จะเรียกเก็บค่าใช้น้ำในอัตราใดจึงจะถูกต้อง ขอทราบแนวปฏิบัติด้วย

ตอบ หลักเกณฑ์การชำระค่าใช้น้ำบาดาลกรณีจ่ายเป็นเช็คขีดคร่อม ที่บัญญัติไว้ตามนัย ข้อ 6 แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2540) ออกตามความในพระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520 แม้เป็นกฎหมายที่ผู้รับใบอนุญาตมีหน้าที่ต้องรู้เอง แต่ในทางปฏิบัติพนักงานน้ำบาดาลประจำท้องที่ควรแนะนำหรือประชาสัมพันธ์ให้ผู้รับใบอนุญาตเข้าใจหลักเกณฑ์ดังกล่าวให้ชัดเจน กรณีตามคำถามทั้ง 2 กรณี หากพนักงานน้ำบาดาลประจำท้องที่พิจารณาเห็นว่า มิใช่ความผิดของผู้รับใบอนุญาตหรือเป็นการประวิงเวลาการชำระค่าใช้น้ำบาดาลตามกำหนดโดยเจตนาแล้ว ก็เรียกเก็บค่าใช้น้ำบาดาลในอัตราปกติ

ถาม 21. เมื่อมีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติน้ำ

บาดาล พ.ศ. 2520 และ หากทรัพย์สินที่ใช้กระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินแล้ว จะดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินของกลางนั้นอย่างไร เพราะระเบียบเกี่ยวกับการขายตามพระราชบัญญัติน้ำบาดาลยังมิได้กำหนด และจะมีการจ่ายเงินรางวัลให้แก่พนักงานตำรวจผู้จับกุมหรือไม่

ตอบ การดำเนินการเกี่ยวกับของกลางในคดีความผิดตามพระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520 ให้ดำเนินการตามนัยข้อตกลงระหว่างกระทรวงมหาดไทยกับกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การปฏิบัติเกี่ยวกับของกลางในคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยแร่และกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาลลงวันที่ 4 พฤษภาคม 2540 ในส่วนของการขายของกลาง ปัจจุบันยังไม่มีระเบียบเกี่ยวกับการขายในทางปฏิบัติให้ดำเนินการเช่นเดียวกับการขายของกลางตามกฎหมายว่าด้วยแร่โดยอนุโลม สำหรับการจ่ายเงินสินบน

หรือเงินรางวัลนั้น พระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520 ไม่ได้กำหนดให้จ่ายได้

ถาม 22. ผู้ใช้น้ำบาดาลบางรายไม่มายื่นขอใช้น้ำบาดาล ทั้งที่เจ้าหน้าที่ได้ยื่นหนังสือตามขั้นตอนที่กรมทรัพยากรธรณีกำหนดแล้ว ก็ยังไม่เข้ามายื่นขอ ทำให้เกิดความสับสนกับผู้ใช้น้ำบาดาลที่มายื่นขอแล้วและได้ชำระค่าใช้น้ำแล้วด้วย ทั้งที่เป็นประเภทธุรกิจเดียวกัน และอยู่ในบริเวณเดียวกันด้วย อยากทราบว่า จะมีแนวทางในการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างไร

ตอบ เรื่องนี้เป็นหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่และพนักงานน้ำบาดาลประจำท้องที่ที่จะดำเนินการควบคุมให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520 ถ้าพบว่าผู้ใดประกอบกิจการน้ำบาดาลโดยไม่ได้รับอนุญาต เจ้าหน้าที่ดังกล่าวต้องรีบดำเนินการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีอาญาผู้นั้นต่อไป

ถาม 23. ผู้ใช้น้ำแจ้งการใช้น้ำไม่ตรงกับความเป็นจริง จะต้องปฏิบัติอย่างไร และมีความผิดมาตราใด

ตอบ ผู้รับใบอนุญาตใช้น้ำบาดาลแจ้งการใช้น้ำบาดาลไม่ตรงกับความเป็นจริงในกรณีแจ้งว่าใช้น้ำบาดาลน้อยกว่าความเป็นจริง ผู้นั้น จะมีความผิดฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงานตามนัยมาตรา 137 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ กรณีนี้พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่มีอำนาจเปรียบเทียบได้ ต้องดำเนินการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน ส่วนการเก็บ

ค่าใช้น้ำบาดาลให้คำนวณและเก็บค่าใช้น้ำบาดาลตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2540) ออกตามความในพระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520 ต่อไป

ตอบข้อซักถามตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และตอบข้อซักถามตามประมวลกฎหมายอาญา

ถาม 24. กรณีพนักงานอัยการมีคำสั่งยุติการดำเนินคดี เนื่องจากผู้ต้องหาถึงแก่ความตายจะนำมาตรา 1327 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับ เพื่อให้ของกลางตกเป็นของแผ่นดินได้หรือไม่

ตอบ ผู้ต้องหาถึงแก่ความตาย คดีอาญาระงับตามมาตรา 39 (1) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ถือว่าคดีถึงที่สุดแล้ว จึงนำมาตรา 1327 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับเพื่อให้ของกลางตกเป็นของแผ่นดินได้

ถาม 25. กรณีที่พนักงานอัยการมีความเห็นควรสั่งฟ้องแต่ผู้ต้องหาหลบหนีคดี และอยู่ระหว่างการออกหมายจับ จะดำเนินการอย่างไรกับของกลางเพื่อให้ของกลางดังกล่าวตกเป็นของแผ่นดิน

ตอบ ถ้าหากจับตัวผู้ต้องหามาฟ้องคดีไม่ได้ต้องรอจนกว่าคดีอาญาขาดอายุความ ซึ่งทำให้คดีอาญาระงับตามมาตรา 39 (6) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และดำเนินการเช่นเดียวกับข้อ 24 □